

ВЫКАРЫСТАННЕ НЕКАТОРЫХ СРОДКАЎ НАРОДНАЙ ПЕДАГОГІКІ СТУДЭНТАМІ ПЕДАГАГІЧНАЙ ВНУ Ў ЧАС ПРАКТЫКІ Ў ДЗІЦЯЧЫМ САДЗЕ

І. А. Зыкава, г. Мінск

Асэнсаванне каштоўнасці народнай педагогікі як цэласнай сістэмы выхавання пачалося ў канцы XIX ст. Першым даследаваннем, прысвечаным спецыяльна пытання беларускай народнай педагогікі, стаў артыкул А. Я. Багдановіча «Педагагічныя погляды беларускага народа» (1886) [2]. Работы даследчыкаў-асветнікаў XIX – пачатку XX ст. падрыхтавалі аснову, грамадскае ўспрыманне, стварылі падмурак для выкарыстання народнай педагогікі ў працы школы [1, с. 3]. У савецкую эпоху яна не выкарыстоўвалася прафесійнай педагогікай і амаль не вывучалася. Толькі зараз робяцца спробы дакрануцца да гэтай крыніцы выхавання.

Народная педагогіка — гістарычна абгрунтаваная сістэма выхавання з глыбокімі і трывалымі каранямі. Яна з'яўляецца асновай усяго працэсу выхавання, уключаючы і прафесійную педагогіку. Апошняя як эфектыўная сістэма выхавання вырастае, будуюцца, развіваюцца на яе грунце.

Гаворачы аб узаемадзеянні народнай педагогікі і педагагічнай навукі, неабходна ўзяць на ўвагу тое, што яна не навукa, а толькі сыравіна, матэрыял, крыніца інфармацыі для навукі. Для навукі народная педагогіка ўяўляе вялікую каштоўнасць, бо яна складае аб'ект навуковага даследавання, прадмет навукі. Чым растлумачыць жывучасць народных педагагічных традыцый? Адказ магчымы толькі адназначны: практычнымі патрабаваннямі. Народная педагогіка ў сучасных умовах з'яўляецца фактарам, які папаўняе прабел паміж вопытам народа на педагогіку і прапановай. Чым больш будзе ўдзельнікаў педагагічнага працэсу, якія разумеюць выхаваўчую справу і жадаюць яго палепшыць, тым больш эфектыўным будзе яго ўздзеянне на падростаючае пакаленне [3, с. 206].

Працэс нацыянальнага адраджэння патрабуе пошуку новых падыходаў да фарміравання асобы будучых выхавальнікаў іх прафесіяналізму. У сувязі з гэтым адна з галоўных мэт педагагічных ВНУ — фарміраванне нацыянальнай самасвядомасці студэнтаў, якія авалодаюць багаццем сродкаў і метадаў, форм і прыёмаў народнай педагогікі. У гэтым плане шмат магчымасцей дае вучэбна-педагагічная практыка ў дзіцячым садзе на II—III курсах дзеннага аддзялення.

Педагагічная практыка на факультэце дашкольнага выхавання

педагогічнага ўніверсітэта з'яўляецца той формай вучэб-най працы, якая забяспечвае адзінства тэарэтычнай і практычнай падрыхтоўкі.

На пачатку практыкі студэнты ведаюць, што першая Нацыянальная базісная праграма выхавання і навучання дзяцей «Пралеска», асноўная сутнасць якой заключаецца ў тым, каб асноўныя ідэі народнай педагогікі знайшлі адлюстраванне ў дзейнасці дашкольных устаноў Рэспублікі Беларусь, адпавядае сучасным мэтам выхавання.

У час практыкі яны маюць магчымасць назіраць за рэалізацыяй у дзіцячых садах аднаго з вядучых праграмных прынцыпаў: цеснай узаемасувязі нацыянальнага і агульначалавечага ў выхаванні, які заключаны ў шырокім звароце да народнай педагогікі, нацыянальных традыцый, фальклору, у далучэнні да нацыянальнай і агульначалавечай культуры [5, с. 4].

Народная педагогіка назапасіла шмат каштоўных форм і спосабаў выхавання: назіранне, паказ, прыклад, практычная дзейнасць; багатыя сродкі эфектыўнага выхавання асобы — фальклор, гульні, мастацкія вырабы, песні, танцы, народныя традыцыі, звычаі, абрады і іншыя. У адпаведнасці з метадычнымі рэкамендацыямі практыкі студэнты маюць магчымасць скарыстаць педагогічную спадчыну ў сваёй працы. Так, дзіцячы фальклор: калыханкі, пацешкі, песенькі, забаўляўкі, загадкі, дражнілкі, заклічкі, прыгаворкі, лічылкі, гульні — усе гэтыя сродкі выхавання дапамагаюць студэнгам удасканаліць выхаванне дзяцей у розных рэжымных момантах, на занятках, у дзейнасці па-за заняткамі. Студэнты адзначаюць цікавасць дзяцей да выкарыстаннага матэрыялу, больш высокую эфектыўнасць педагогічнага працэсу, чым пры скарыстанні традыцыйных сродкаў.

Разам з прыказкамі, прымаўкамі, песнямі казкі з'яўляюцца адметным і ўніверсальным маральным кодэксам народа. На працягу многіх стагоддзяў яны з поспехам выкарыстоўваюцца беларусамі ў мэтах выхавання. Беларускія народныя казкі ўвабралі ў сябе ўсю «педагогічную сістэму» беларусаў: у іх знайшлі сваё ўвасабленне ўсе бакі выхавання, разнастайныя педагогічныя ідэі з выхаваўчага вопыту беларускага народа [1, с. 11]. Студэнты выкарыстоўваюць на практыцы шмат казак. У малодшых групах «Курачка-рабка», «Коцік, пеўнік у лісіца», «Казаманюка», «Лісіца і жораў», «Пчала і муха». Галоўнымі дзеючымі асобамі іх з'яўляюцца дзікія і свойскія жывелы, птушкі, насякомыя, але сваімі ўчынкамі, паводзінамі яны вельмі нагадваюць дзецям людзей, іх узаемаадносіны. У сярэднім дашкольным узросце дзяцей знаёмяць з традыцыйнымі казкамі «Удовін сын», «Асілак» і іншымі. У старэйшым

узросце дзеці разумеюць сацыяльна-бытавыя казкі [4, с. 25]. Казка павінна эмацыянальна ўздзейнічаць на дзяцей. Таму студэнты імкнуча да выразнасці, вобразнасці выканання.

Зместам жыцця дзяцей дашкольнага ўзросту, безумоўна, з'яўляюцца гульні. У час практыкі прапануем студэнтам стварыць картатэку гульніў вялікай, сярэдняй і малай рухомасці, распрацаваць канспекты правядзення беларускіх народных гульніў для дзяцей малодшага, сярэдняга і старэйшага ўзросту. Студэнтам прапануюцца прыклады канспектаў для ўзору, літаратура. Практика сведчыць аб тым, што дзецям вельмі да спадабы рухомыя гульні «У мядзведзя ва бару», «Краскі», «Хітры верабей» і многія іншыя.

На музычных занятках студэнты адзначаюць спецыфіку азнаямлення дашкольнікаў рознага ўзросту з беларускімі народнымі песнямі, танцамі, музычнымі інструментамі, святамі, абрадамі. Назіранне за заняткамі, складанне канспектаў заняткаў па азнаямленню дзяцей з народнай творчасцю, а таксама асабісты ўдзел у святах, дзейнасці па-за заняткамі ў дзіцячых садах узбагачае ў сваю чаргу саміх студэнтаў, садзейнічае пашырэнню ведаў і навыкаў выкарыстання разнастайных сродкаў народнай педагогікі ў будучай педагагічнай дзейнасці.

Літаратура

1. Арлова Г. П. Беларуская народная педагогіка. Мн., 1993.
2. Богдановыч А. Е. Педагогические воззрения белорусского на рода // Минский листок. 1886. № 66.
3. Грымаць А. А. Беларуская народная педагогіка ў сістэме дашкольнага выхавання: Вучэб.-метад. дапам. Мн., 1994.
4. Беларуская народная педагогіка ў дзіцячым садзе: Прыкл. прагр. самаадукацыі і метад. рэк. / Склад. А. А. Грымаць. Мн., 1996.
5. Грымаць А. А., Варанецкая Л. М., Пашкевіч У. В. Народная педагогіка беларусаў. Мн., 1999.
6. Пралеска: Базісная прагр. і метад. рэк. Мн., 2000.
- 7.